

ŽIVOT S PÍSNÍ

K nedožitým 90. narozeninám zpěváka Jožky Severina

Marta Toncrová, *Etnologický ústav AV ČR, Brno*

J. Severin byl znám veřejnosti díky častým vystoupením na koncertech a v médiích. Článek doplňuje obraz významného interpreta o další rozměr – o poznámky k existenci a vývoji lidové písně z pohledu samotného zpěváka.

Tyto řádky podnítilo letošní výročí – nedožitě devadesáté narozeniny významného zpěváka z Podluží Jožky Severina. Nechtějí jen připomenout obvyklá fakta a data, ale také se trochu zamyslet nad zpěvákovým postojem k lidové písni a k jiným folklorním projevům, nad jeho úvahami vzešlými z celoživotních důvěrných styků s lidovou písni.¹ Přibližují názory J. Severina na zpěv a hudbu, které nepochybně znali jeho přátelé, ale už méně jeho vděční posluchači. Snaží se poznat, jak se cítil a projevoval jako Podlužák a zpěvák, jako významný kulturní činitel, jako známá osobnost. Je to možné díky mnoha letům setkávání a výzkumu všech činností, které se sloučily v osobě J. Severina. Původním záměrem výzkumu, který probíhal v letech 1981 až 1990, bylo vyčerpát jeho zpěvní repertoár, tzn. postupovat podobně jako při monografickém výzkumu jiných lidových interpretů.² Cílem bylo pokusit se zaznamenat všechno, co z písni rodného Podluží, ale nejen tohoto kraje znal a zpíval, odkud čerpal nové písně a jak ke zpěvu přistupoval, tedy vytvořit především dokument o zpěvákovi, vyčerpát jeho písňový repertoár. J. Severin se na podnět Dušana Holého o to sám pokoušel a začal nahrávat písně na magnetofon. S touto činností započal přibližně v roce 1971. Sepsal seznam písni a postupně začal nahrávat písně, které znal. Podle seznamu odhadoval, že zná asi čtyři stovky písni.

Ukázalo se poměrně brzy, že naplnit tento cíl není snadné. Zpěvák stále často vystupoval na veřejnosti, na různých místech doma i v zahraničí. Mimo vystoupení si hlas však spíše šetřil. Při besedách a rozhovorech pak více vyprávěl, pochopitelně hlavně o písni a zpěvu. Úvahy J. Severina rozšiřují naše poznatky o vývoji lidového zpěvu na Podluží, a to z pohledu jednotlivce. J. Severin začal zpívat už v mládí. Navázal tak na rodinnou tradici, v níž zpěv a hudba byly pevně zakořeněny. Maminka a teta zpívaly, dědeček z tatínkovy strany hrál na okarínu a na drnkací nástroj s dlouhým krkem se čtyřmi strunami zvaný dambořica, tatínek hrál na harmoniku, matčin otec byl znám jako „flíghornista“ v dechové kapele a rovněž strýc z otcovy strany byl muzikant. Na utváření Severinova zpěvákého profilu působilo také těsné sepětí s rodným Podlužím, zpěvnost a hudebnost tohoto regionu, kde po celý život žil. Jeho zájem o zpěv a o kulturní dění byl podporován společenským a kulturním životem obce, stejně jako činností institucí, například slováckého krúžku. Ten v Tvrdonicích vznikl jako první na Podluží.

Už ve třicátých letech minulého století začal J. Severin účinkovat v rozhlase, kam jej uvedl tehdejší vedoucí hudebního vysílání Karel Vetterl. V rozhlase vystupoval i později, po vzniku Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů se stal jedním z jeho čelných sólistů. Důležitou roli ve vývoji zpěváka J. Severina sehrála spolupráce s muzikou Jaromíra Běhunka. Další část uměleckého působení před publikem se pojí s činností souboru Břeclavan, kde vystupoval sólově nebo v duetu s dcerou Julií Kučerovou - Severinovou. Na mnoha místech republiky vystupoval s menší skupinou, sestávající z konferenciéra, dvou zpěváků a doprovodného cimbálu. Méně často zpíval s dechovkou, přestože ani tomuto doprovodu se zcela nevyhýbal. I když čísla nejsou to nejdůležitější, je možné konstatovat, že J. Severin vystupoval celkem s více než třemi desítkami cimbálových muzik, včetně profesionálních orchestrů a se čtrnácti lidovými dechovkami z Čech, Moravy i Slovenska. J. Severin si pečlivě vedl záznamy o svých vystoupeních. Zpracoval přehled na základě záznamů z diářů

a kalendářů z období přibližně padesáti let. Během této doby více než stokrát vystupoval ve 22 státech, kde absolvoval 53 koncertů, 12 natáčení v rozhlasu a 8 vystoupení v televizním vysílání. V rozhlasu natočil přes čtyři sta nahrávek, 84 vystoupení absolvoval v televizních pořadech, zpíval na veřejných nahrávkách rozhlasu, na koncertech a estrádách. Zúčastnil se celkem 5 862 kulturních akcí doma i v zahraničí.³

Pěvecká kariéra J. Severina je spojena s neobvyklou popularitou, zejména díky častým vystoupením na veřejnosti i v médiích. Přitažlivost jeho zpěvu byla podmíněna a ovlivněna rovněž tím, že byl významným reprezentantem folklorního zpěvu a jedním z nositelů písni folklorně bohaté oblasti. V neposlední řadě na jeho proslulost zapůsobily i mimořádné kvality hlasové a pěvecké. J. Severin byl lidovým neškoleným zpěvákem, ale měl mnoho společného s profesionálními interprety. Svou dlouholetou působností na veřejnosti a počtem vystoupení se jim hodně přibližoval, mnohé z nich nepochybně převýšil. Ostatně už v mladosti mu odborníci doporučovali školit se ve zpěvu a účinkovat ve sféře umělé hudby. Přijal některá pozvání k účinkování. V roce 1941 vystupoval s třemi dalšími mladíky z Podluží v pražské inscenaci Janáčkovy Její Pastorkyně. V roce 1948 zpíval v Praze na pozvání Rafaela Kubelíka roli rolníka v oratoriu Svatá Ludmila od Antonína Dvořáka. V témže roce zpíval spolu s dalšími zpěváky z Podluží rekrutské písně v brněnském představení Maryši. Severinův hlas ocenil také někdejší vedoucí hudebního vysílání brněnského Radiojournalu, později i ředitel celé rozhlasové stanice v Brně Karel Vetterl, významný etnomuzikolog, který uvedl J. Severina do rozhlasového vysílání. Zpěvák s úctou uchovával Vetterlův dopis z prosince roku 1952:

Milý pane Severine,

chtěl jsem Vám už dříve psát, ale nikdy jsem se k tomu nedostal. Když Vás občas slyším z radia (poslouchám domněle málo pro nedostatek času), hned Vás poznám i bez ohlášení. Udělal jste, chlapče, ohromný pokrok; osvojil jste si báječnou techniku přirozeného zpěvu a Váš tenor může nám kdekdo závidět. Hlavně v lyrických písních zní Váš hlas jedinečně. Ani taliánští tenoři by s Vámi nemohli konkurovat. Jenom nechoďte k divadlu a držte se lidové písně! Co dělají ostatní v Tvrdonicích? Co Vaše rodina? Snad po Novém roce budu mít možnost vrátit se k práci s lid. písní, poněvadž hodlám změnit zaměstnání, abych se neutápěl jen v práci organizační nebo administrativní. Přeju Vám hodně zdraví a úspěchů v Novém roce a srdečně Vás zdravím. Jsme hrdí na to, že jsem Vás mohl také tak trochu „objevit“.

Dr. K. Vetterl

J. Severin spolupracoval s mnoha orchestry a kapelami i s řadou kulturních institucí, stýkal se s různými odborníky, hudebníky a folkloristy. Vystupování před publikem a popularizace zpěvu J. Severina prostřednictvím sdělovacích prostředků zformovaly zpěvákův projev a repertoár do té podoby, v jaké byl znám v nejširším povědomí. Celý repertoár interpreta byl však poměrně různorodý a lišil se od představy, kterou o něm jako o zpěvákovi měli posluchači rozhlasu, televize nebo návštěvníci folklorních festivalů. Byl ovlivněn řadou činitelů, které zanechaly stopy na rozsahu i skladbě repertoáru. Od maminky se učil písně nejen lidové, ale i módní, obvykle označované jako šlágry. I na Slovácko totiž zasáhla, podobně jako do jiných oblastí, vlna městské zábavné hudební tvorby. Maminka J. Severina se svou kamarádkou jezdila zpívat do Vídně slovácké písně, ale také do místního nářečí převedené módní umělé skladby: „*Moja matka ešte s kamarádkú a ti naši tatičkové, oni sa túto pesničku naučili, zpívali ju v našem nářečí a nám ju vydávali za naši. A to sme my nedovědli ani posúdiť ani rozeznat.*“⁴ Tak se utvářely počátky pěvecké dráhy zpěváka. Vznik a činnost slováckého krúžku v Tvrdonicích zpomalily nebo úplně zastavily tento vývojový trend a vrátily do zpěvu místní písně, obrátily pozornost zpět k tradičnímu hudebnímu folkloru. J. Severin situaci v lidovém zpěvu nijak neidealizoval, nezavíral oči před vývojem. V jeho podání zazněly při našem výzkumu kdysi oblíbené šlágry. Neodsuzoval je, nehodnotil, pouze konstatoval, že se také na Podluží zpívaly, že je zpíval i on sám. Ostatně s podobnou situací se setkal i mnohem později, když už vystupoval jako interpret podlužáckých písní. Vzpomínal, jak

s J. Běhunkem zapisovali písně u starších pamětníků. Jeden z tvrdonických zpěváků jim při tomto výzkumu zazpíval třicet písní. Z toho ovšem jen čtyři byly ze Slovácka. Ostatní představovaly jarmareční a podobné novější písně umělé provenience, nebo jak je označoval J. Severin, byly to písničky „vojanské“ a „hašlerovské“, které se tehdy hojně zpívaly i na Podluží.

Zpěvák čerpal rovněž ze zpěvní tradice regionu, kde žil, a dále z tištěných sbírek. To souviselo s tím, jak se postupně začínal vyhraňovat Severinův zájem o tradiční, folklorní písně, které tvořily převážnou část jeho zpěvního fondu. Pramenem pro rozšiřování repertoáru mu byly starší písňové edice, sbírky Františka Sušila a Františka Bartoše, z pozdějších Slovácké písničky Jana Poláčka. Vedle toho obsáhl celý rozsáhlý komplex současně tradovaných podlužáckých písní a vůbec slováckých písní. Proti současným, mnohdy až sentimentálním textům pocítoval starší písně jako „*hrubšího zrna, hrubšího slova. Také život byl tvrdý, hrubý.*“⁴⁵ Když se připravoval zpěvník lidových písní z Podluží,⁶ probírali jsme s ním vybrané písně, jednu po druhé. Téměř ke každé připojil zpěvák nějakou poznámku, glosoval zejména texty, uvažoval nad dialektem a použitými výrazy, nad poetikou textu. Z výzkumu, který byl původně zaměřen především na záznam samotného zpěvu, tak postupně vyplynuly rozmanité úvahy zpěváka nad jednotlivými jevy a problémy, spojenými s existencí a tradováním lidových písní. Týkaly se vztahu k lidové tradici, k nářečí nebo třeba ke kroji. „*Já si neoblékám kroj jen proto, že jdu zpívat. Já si ho obleču i mimo. V civilu jsem v životě nezpíval. Necítil bych se dobře a ani bych tu píseň tak nezazpíval. Ten kroj mně dodává takové odvahy. Oblékat ho, to je obřad.*“⁴⁷

Názory na původ písní, to bylo téma, které probleskovalo mnoha rozhovory a které leželo J. Severinovi na srdci: „*Ony ty písničky sú stejné, ale na Dolňácku, na Hornácku třeba sa jináč zpívajú jak u nás, melodicky a třeba aj nekeré slova, že. A včil teda sa hádajme. Dyž třeba pěšnička Frajír, milý frajír... tak sem také myslil, že je to naše pěšnička. Enomže dyž sem byl za rajchu ve Vídni, já sem byl nasazený totiž za rajchu a utekl sem z Německa lebo z teho vlaku sem utekl a ostal sem ve Vídni. A tam byl jeden z Podkarpatskej Rusi a on tu pěšničku Frajír, mily frajír zpíval po jejich i v tej řeči jejich. Slováci ju zpívajú po svém, ale melodicky je stejná, zpívajú ju Valaši, zpívajú ju Hornáci a zpíváme ju my. A včil sa hádajme, či je to.*“⁴⁸

Zpěvák často uvažoval o způsobu přednesu, o tom, co se s lidovými písněmi děje, když se zpívají. Svůj vlastní projev označoval jako proměnlivý, měnící se podle okamžité nálady. Cítil, že píseň nezpíval nikdy stejně, byl si vědom toho, že se odlišují i jednotlivé sloky v jediném podání. Patřil proto k typu interpretů, které folkloristické bádání obvykle označuje jako progresivní – na rozdíl od konzervativních zpěváků, kteří zpívají píseň stále stejně, ve stejném tvaru. Cítil také provázanost písně a prostředí, v němž žila. V tom smyslu se také vyjádřil: „*Všeci ti zpěváci, kteří sa snažili nebo snažá sa doposavád zpívat naše slovácké pěšničky, nech už je to z Podluží nebo Hornácka, to je jedno, že, prostě slovácké pěšničky – já vím, ono sa jim to třeba podaří zazpívat. Ale co sem teda už s nekerýma týmato zpěvákama mluvil, tož každý ně řekl: Není to ono. A ono je to opravdu, že to není ono. Protože jít okolo sklepa a čut pěšničku zpívat tam a říkat tak já sem si tuto pěšničku oblíbil a já ju budu zpívat, to není ono.*“

Jožka Severin, Tvrdonice, 1966. Foto archiv Slováckého muzea.

*To musí člověk žít. Naučit písničku sa može - nebo naučit sa može árii, ktorá je vtěsnaná do not a do taktů, že, kdežto tá naša písnička! Žádný zpěvák – si dovolím říct – nikdy ju nezpívá stejně... A to je právě ono, že je potřeba žít v tem kraji nebo žít tam, kde to žije, mezi tyma ludma a to musí, prostě to musí procházet srdcem, ne hrdlem a plícema.*⁹⁹

Jaký byl vztah J. Severina k písním z jiných i vzdálenějších oblastí a jak se to konkrétně projevilo ve zpěvu? Znal písně nedaleké Myjavy, ale také vzdálenějšího východního Slovenska. Znal je a zpíval je - pro sebe, pro potěšení a zábavu i na pódiu před publikem. Ale otevřeně přiznával, že by si netroufal zpívat je také na východním Slovensku. Ke střetu s hudebními profesionály došlo, když zpěvák vystupoval v rozhlasu. Od mládí byl zvyklý zpívat dvojhlasně s Jožkou Rampáčkem, jiným známým zpěvákem z Podluží. Protože oba zpěváci měli vysoký hlas, stávalo se, že ten, který zpíval druhý hlas a nevyzpíval hloubky, musel „přehodit“ druhý hlas nad první. Odborníci nepovažovali tento způsob vícehlasu za správný nebo aspoň obvyklý. V tom ovšem měl J. Severin jasno a námitky nepřipouštěl. Rád připomínal slova R. Kubelíka pronesená ke způsobu lidového zpěvu: „*Kdysi sem jezdíval Kubelík, Rafael. A ten zas říkal: Od nikoho si nenechte diktovat. Zpívejte to tak, jak to zpíváte. Vy to nevíte, co tam patří a co tam nepatří. Vám to do sluchu ide a zpívajte to tak.*“ A k tomu připojil svůj vlastní názor: „*Podle, řekněme muzikálních zákonů, je třeba dovolené, nebo je dokonca aj pěkné, třeba písnička durová a tam sa objaví moll, že. Tak proč by sa tady v tem dvojhlasu nemohlo objavovat toto?*“¹⁰⁰

Uvažoval o rozdílu mezi zpěvem při vystoupení a zpěvem pro sebe, pro zábavu. „*Je moc písniček, ovšem snad nezpívá člověk všechny stejně rád... Neskej, když člověk to dělá na tem jevišti, tož sa snaží si najít každú písničku takovú, kerá spíš lahodí uchu toho posluchača než nám, kerí ji zpívají.*“¹¹ Tomuto postoji odpovídal okruh písní, které si připravoval a využíval před publikem. Pro vystoupení se ustálil soubor písní spojených jen s tímto zpěvákem. J. Severin často říkal, že při vystoupení nezpívá sám, ale s posluchači. Na programu byly diváky oblíbené a žádané písně, např. *Vínečko bílé, Sedí sokol na javori, Veselá je dědina, Mikulecká dědina*, či písně, kterými proslul v rozhlasových nahrávkách v podání s Boženou Šebetovskou, např. *Pri breclavskej pile* a další. Okruh těchto písní nebyl příliš velký. Stalo se však pravidlem, že posluchači očekávali konkrétní písně od svého oblíbeného zpěváka: „*Já třeba musím skoro všady pořád ještě zpívat Sedí sokol. A já už to jako dělám tak, že já si s tema ludma zazpívám nejakú písničku, třeba to Vínečko bílé nebo tú Mikuleckú dědinu nebo prostě takovú, kerú oni znají. Dost lidí zpívá V Zarazicách krajní dům, ale tady - třeba Čechy, Slovensko – ne. To zas tady okolo toho Gottwaldova a tam na Hradištsku, tam to znajú... A dyž zpívám tu Vínečko bílé, to sa zná všady z toho rozhlasu a z televize už dneskej, tak jak ten sokol, že? Tak, když já si zpívám třeba Vínečko bílé nebo Mikuleckou dědinu nebo cokoliv, tož automaticky najedu na písničku Sedí sokol. Tož včil lidé začnú tleskat a zpívajú... Ludé čekajú na to, chodá za mnú, esli zazpívám sokola. Já už ho sám nechcu zpívat, tak to dělám tak, že ho zpívám s obecnstvom. A ludé sú spokojeni.*“¹²

Jistou kritičnost cítíme z jeho slov, když uvažuje o nové tvorbě písní. Věděl, že skládání nových písní představuje na Podluží důležitou část tvůrčí aktivity. Nezatracoval nové písně, ale díval se na ně kriticky, pohledem ovlivněným tradiční zpěvností Podluží. Kritičnost se projevovала při konfrontaci nových skladeb různých autorů s výtvořou Fanoše Mikuleckého, jehož písně byly trvalou a uznávanou, kladně hodnocenou součástí nejen jeho vlastního repertoáru, ale i ostatních zpěváků. „*Takový Fanoš Mikulecký tedy má hodně písniček, ale také nejsou všechny zdarilé. Ale má moc písniček pěkných, zdarilých. Rózka /Uhrová/ také. Měla nekeré pěkné, ale nekeré, už to byly jarmareční... Fanoš byl citlivý na tyto věci a mnohé jeho písničky by sa, kdyby to nebyl přiznal, tož by sa mnozi hádali, esli je to nová nebo stará písnička.*“¹³ J. Severin pochopitelně věděl, o čem mluví. Sám byl známý především jako zpěvák. Poměrně pozdě vešlo ve známost, že písně také sám skládal. Napomohl tomu cyklus pořadů věnovaný této Severinově činnosti odvysílaný v roce 1982 v Československém rozhlasu. Odkrylo se v něm např. autorství písně *Slunko nízko, večer blízko*, která byla zapsána sběratelem slováckých písní Janem Poláčkem a zařazena do jeho Slováckých písniček jako

tradiční, lidová.¹⁴ Zpěvák charakterizuje texty svých písní jako spíše zasmušilé. Podnětem k jejich vzniku bylo mnohdy trápení, jehož byl svědkem, proto vznikaly ty „*táhlé, takové melancholické, zkrátka mollové, ty bolestivé melodie*“.¹⁵ Po hudební stránce šlo o nápěvy poměrně složité, náročné na přednes, skládané takřkajíc na tělo zkušeného a talentovaného zpěváka s výjimečným hlasem. Nejednou v této souvislosti proto zazněly pochybnosti nebo přímo dotazy, kolik ze zpěváků by bylo schopno tyto písně zazpívat. Větší část písní vytvořených J. Severinem proto do obecného zpěvu nepronikla a písně zůstaly jen v repertoáru svého tvůrce.

Z jeho poznámek se dovídáme o proměnách tance, o zrychlení tempa i o odchylkách u mladých tanečníků, které lze pozorovat v provedení tradičních tanců na Podluží: „*Nedá sa říct, že by neuměli tancovat. Oni umí tancovat, ale ne „po notě“. Není to jenom u polky. Třeba je to aj u tej našej vrtěné, je to u hošijí, že. Ty hošije, buď jich skáče naprosto bez noty a nebo proti notě a nebo prostě ne do taktu. Kdežto u tych hošijí, dyť tam tá pěsnička, nebo dyž ta muzika to hraje, tam ho to přímo vynášá.*“¹⁶

I když na veřejnosti J. Severin vystupoval především sólově, ve společném skupinovém podání nebylo možno pozorovat snahu vyniknout jako sólista, uplatnit hlasové kvality, technické dovednosti nebo upozornit na znalost odlišné verze písně. Přitom sám interpret si byl vědom toho, jak jsme se ostatně o tom zmínili výše, že tutěž píseň nezpíval vždy stejně, že podle momentální nálady obměňoval melodii, přidával ozdoby apod., tak, jak se s tím setkáváme u zpěváků produkčního typu. Nic takového nebylo znát, když zpíval v soukromí, mezi svými přáteli, v duetu nebo ve větší skupině. Tehdy se cítil vázán ustálenými normami společného, kolektivního zpěvu.

Kromě zpěvu se J. Severin věnoval i dalším činnostem. Měl zálibu v práci se dřevem, vyráběl si stylový nábytek pro vybavení místnosti ve vinném sklepě a výtvarně jej dotvářel. Jeho vyprávění přinášelo nejen množství zajímavých postřehů o zpěvu a písních, ale také informace o krojích, zvycích, o způsobu života na Podluží. Příznačným rysem zpěváka bylo, že lidovou kulturu celý život propagoval, ale také o ní přemýšlel a rozvažoval o jejích perspektivách. Nesetřávil na pozici zpěváka - umělce, ale zapojil se do celkového kulturního dění, protože mu záleželo na pěstování hodnotných a potřebných jevů, které naplňují estetickými prožitky život na vesnici. V osobě J. Severina se odrážel stav lidového zpěvu a zpěvnosti tohoto regionu. Představoval typ umělce, lidového zpěváka, který vyšel z tradičního zpěvu na Podluží, ale současně výrazně zasáhl svou činností také do sféry folklorismu. Starší tradici, která byla součástí života zdejších lidí ve všední den i ve svátek, doplňovala jiná kulturní sféra existující v plném rozkvětu v práci různých souborů a skupin. V osobě J. Severina se obě tyto vrstvy folkloru vzájemně prolínaly v plné míře.

Poznámky:

- 1 Zpěváku J. Severinovi je věnována řada časopiseckých a novinových článků. Srov. např. D. Holý: *Šedesátiny zpěváka Jožky Severina*. Národopisné aktuality 13, 1976, s. 226–227; *BROLN*. 25 let Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů. Brno 1977; V. R i c h t e r: *Smutné zvony vyzvánajú*. Malovaný kraj 1991, č. 3, s. 11; L. Š u l á k o v á: *Pozůstalost Jožky Severina*. Malovaný kraj 1995, č. 3, s. 35; B. B e n e š: *S Jožkou Severinem o lásce ke zpěvu*. Lidová demokracie 27. března 1987, s. 6; M. T o n c r o v á: *Jožka Severin* (1. 6. 1916–17. 3. 1991). Národopisné aktuality 28, 1991, s. 221–222; táž: *Lidová píseň, hudba a tanec*. In: Tvrdonice. Příroda, dějiny a lidová kultura podlužácké obce. Brno 1986, s. 395–404; *Od folkloru k folklorismu. Slovník folklorního hnutí na Moravě*. Strážnice 1999, red. M. Pavlicová, L. Uhlíková.
- 2 Nahrávky jsou uloženy ve sbírkách Etnologického ústavu AV ČR v Brně, signatura P (dále jen EÚ).
- 3 Údaje byly získány při rozhovorech a besedách, byly ověřovány při opakovaném výzkumu, dalším zdrojem byly písemné materiály, které zpracoval sám J. Severin.
- 4 Natočeno 21. 6. 1984, EÚ sign. PE 119.
- 5 Natočeno 29. 7. 1981, EÚ sign. P_k 34.

- 6 Kolektiv autorů: *Podluží v lidové písni*. Brno 1988.
- 7 Natočeno 29. 7. 1981, EÚ sign. P_k 34.
- 8 Natočeno 25. 10. 1989, EÚ sign. P_k 319.
- 9 Natočeno 16. 7. 1985, EÚ sign. P_k 106.
- 10 Natočeno 21. 6. 1984, EÚ sign. PE 118.
- 11 Natočeno 21. 6. 1984, EÚ sign. PE 119.
- 12 Natočeno 16. 7. 1985, EÚ sign. P_k 105.
- 13 Natočeno 21. 6. 1984, EÚ sign. PE 119.
- 14 Srov. J. P o l á č e k: *Slovácké písničky*, 4, č. 171.
- 15 Natočeno 29. 7. 1981, EÚ sign. P_k 34.
- 16 Natočeno 16. 9. 1982, EÚ sign. P_k 42.

PhDr. Marta T o n c r o v á (n. 1945) je vědeckou pracovnící Etnologického ústavu Akademie věd České republiky. Její odbornou specializací je etnomuzikologie.

The Life with Songs.

To the Unlived 90th Birthday of the Singer Jožka Severin

A b s t r a c t

The article describes the results of the monographic research of the outstanding folklore singer Jožka Severin from Tvrdonice in Podluží, who would have celebrated his 90th birthday in 2006. The research took place in 1981-1990. Besides interviews and testimonies of the singer, his family members and friends, the research also drew from written materials, such as correspondence, itineraries, newspaper articles etc. provided by the singer himself. The goal of this research was to document the range and structure of Severin's repertoire. At the same time, it tried to shed light on the background that made him who he was and formed his personality. It also followed his relationship to singing and music as well as the reflections on the existence and development of folklore song. The singer's thoughts and utterances documenting his personal views of folklore singing are selected from a sizeable database of audio documentation recorded during the research. These notes offer points on a number of issues related to individual singing funds, such as what are the sources of a singer's repertoire. Furthermore, they inform us on the ways of rendition, metamorphoses of folklore songs in the Podluží region in the course of the 20th century and on their status and relevance for the contemporary singing. The quotations are accurately transcribed to clarify the issues from the point of view of the singer himself

Mit dem Lied leben.

Anlässlich des unerlebten Geburtstags des Sängers Jožka Severin

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Beitrag bringt uns die Ergebnisse einer monographischen Untersuchung des hervorragenden mährischen Sängers Jožka Severin aus Tvrdonice im Gebiet von Podluží, dessen unerlebten neunzigsten Geburtstag wir im Jahre 2006 gedenken. Die Untersuchung wurde in den Jahren 1981–1990 realisiert. Außer zahlreichen Gesprächen und Unterredungen mit dem Sänger, seinen Verwandten und Freunden wurden zur Quelle für dieses Studium auch schriftliche Unterlagen wie Korrespondenz, Itinerare, Zeitungsartikel und andere Materialien, die der Sänger zu diesem Zwecke zur Verfügung gestellt hat. Der Autor setzte sich zum Ziel, den Umfang sowie die Zusammensetzung des Gesangsrepertoires von Severin zu dokumentieren. Zugleich versuchte er das Umfeld nahe zu bringen, das die Persönlichkeitsformung des Sängers beeinflusste, und verfolgte ebenfalls seine Beziehung zu Gesang und zu Musik überhaupt sowie Gedanken und Erwägungen zur Existenz und Entwicklung des Volkslieds. Bei Untersuchungen im Folkloregebiet wurden Tonaufzeichnungen aufgenommen, die zusammen mit anderen Unterlagen viele Anlässe und Erkenntnisse boten. So wurden einige der Aussagen und Gedanken des Sängers ausgewählt, die seine Einstellung zum Volksgesang belegen. Beim Studium des individuellen Gesangsguts, z. B. in der Suche nach Quellen des Repertoires, wurden mehrere Probleme festgestellt. Weiter wird über die Interpretation, die Umwandlungen des Volkslieds der Region Podluží im 20. Jahrhundert oder auch über neu entstandene Lieder und ihre Position sowie Rolle im gegenwärtigen Bereich der Gesangkunst berichtet. Durch genaue Zitatentranskriptionen konnten die genannten Fragen aus der Sicht des Interpreten selbst erläutert werden.